28.11.2022

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eläinten terveys ETT ry
PL 221
60101 Seinäjoki

Lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eläinten terveys ETT ry kiittää mahdollisuudesta lausua eläinten hyvinvointilain luonnoksesta. Lausunnossaan Eläinten terveys ETT ry ottaa kantaa vain omaa toimialaansa eli nautojen, sikojen ja siipikarjan hyvinvointia koskeviin kysymyksiin.

Esityksen pääasiallinen sisältö ja lainsäädännön yleisperustelut

Perusteluihin on kirjattu yleisiä periaatteita uudesta lakiehdotuksesta, tehdyistä taustaselvityksistä sekä hahmoteltu tulevien asetusten periaatteita. Koska yleisperustelut antavat pohjan uudelle laille ja asetuksille sekä niiden tulkinnoille, haluaisimme tuoda esille muutamia olennaisia huomioita ja lisäyksiä, joiden katsomme olevan merkityksellisiä. Yksityiskohtaisia perusteluita hyödynnetään valvonnan tulkinnoissa, kun määritellään sopivaa tai riittävää ja rikosoikeudellisia seuraamuksia määritellessä – tällöin perusteluissa tulisi huomioida tieteellisen hyvinvointitutkimuksen määrittelemät tekijät eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi. Perusteluissa tulisi välttää sellaisia väittämiä, joita ei tosiasiallisesti aiota edellyttää lainsäädännössä noudatettavan.

1. Tausta lainsäädännön uudistamiselle

ETT pitää hyvänä, että ehdotetulla lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojata eläintä hyvinvointia haittaavilta tekijöiltä sekä lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua. Nämä ovat hyviä ja kannatettavia tavoitteita ja antavat uutta näkökulmaa kaikille eläinten kanssa toimiville.

Jotta lain tarkoitus eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi olisi mahdollista, tulisi sekä lakiesityksen perustelumuistion alkuun että lakiesityksen määritelmiin lisätä eläinten hyvinvoinnin määritelmä. Perusteluissa olisi myös tuotava esiin eläimen hyvinvoinnin määrittelemiseen liittyvät haasteet, koska hyvinvointiin vaikuttavat monet erilaiset ja eritasoiset tekijät. Eri tahot painottavat hyvinvoinnin eri tekijöitä, joten keskustelu eläinten hyvinvoinnista on ollut ja on edelleen sekavaa ja ajautuu usein vastakkainasetteluihin. Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta työsti aikanaan hyvinvoinnin määritelmää usean vuoden ajan, eikä se nykymuodossakaan ole yksiselitteinen eikä selkeä. Määritelmän tulkitseminen on kuitenkin peruslähtökohta lainsäädännölle ja tuleville asetuksille sekä valvonnalle. Tämän takia määritelmän avaaminen on tarpeen, jotta tulisi selkeämpi näkemys siitä, mihin lailla ja asetuksilla tullaan konkreettisesti minimissään pyrkimään.

2: Nykytila ja sen arviointi

2.2.1. Perustelumuistiossa todetaan, että yhteiskunnallinen käsitys eläinten asemasta ja suojelutarpeesta on muuttunut voimakkaasti. On totta, että tieteellinen tutkimus on tuonut uutta tietoa eläinten hyvinvoinnin edellytyksistä. Kansalaiset ovat kuitenkin vieraantuneet maataloudesta ja tuotantoeläinten pidosta. Julkisuudessa vellovat vääristynyttä tietoa eläintuotannosta antavat kuvat. Markkinatutkimuksissa kuluttajat eivät kuitenkaan ole valmiita maksamaan lisähintaa korkeammilla hyvinvointikriteereillä tuotetuista elintarvikkeista. Perusteluista jää epäselväksi, kuinka laajan kansanosan käsitys eläintuotannosta on oikeasti muuttunut kriittisemmäksi. ETT ehdottaa, että nykytilan arvioinnin osalta sivulla 24 muutetaan lause seuraavasti ”Myös kaupungistuminen ja kuluttajien etääntyminen eläintuotannosta vaikuttavat ihmisten suhtautumiseen eläinten asemaan ja eläimistä käytävään keskusteluun”.

Kriittisestä arvokeskustelusta huolimatta eläintenpito sekä tuotanto- että seura- ja harraste-eläintarkoituksissa on säilynyt luonteeltaan tavanomaisena toimintana. Käytössä olevat taloudelliset ja toiminnalliset resurssit vaikuttavat eläintenpitoon ja niiden hyvinvoinnin edistämiseen. Eläimen kunnioittaminen ja itseisarvo tulisi näkyä myös eläimen hyvinvoinnin kokonaisvaltaisena arviona. Moni hyvinvointia edistämiseen tähtäävä toimenpide voi toisaalta parantaa hyvinvointia ja toisaalta heikentää eläinten terveyttä, hyvinvointia tai elintarviketurvallisuutta.

Globaali kaupankäynti ja EU:n sisämarkkinat on huomioitava asetettaessa kotimaiselle eläintuotannolle kustannuksia aiheuttavia kriteerejä. Liian tiukkoja kriteerejä asetettaessa on vaarana, että tuotanto ohjautuu maihin, joissa eläinperäisiä elintarvikkeita voidaan tuottaa edullisemmin ja alhaisemmalla hyvinvointitasolla. Tämä on ristiriidassa lainsäädännön tarkoituksen kanssa kunnioittaa eläimiä sellaisinaan kaikkialla eikä vain Suomessa pidettäviä eläimiä.

3. Tavoitteet (s.35)

Ehdotetun lain tavoitteisiin on kirjattu lause: ”Eläinten hyvinvoinnin tilaa parannettaisiin uusilla säännöksillä ja lisäksi tehostettaisiin eläinsuojelun valvontaa ja viranomaisten keinoja puuttua epäkohtiin.” Lainsäädännön valmistelussa tulisi huomioida myös eläintenpitäjän oikeusturva sekä oikeus tasapuoliseen valvontaan. Näiden toteutuminen voitaisiin varmistaa lisäämällä Ruokaviraston tehtäviin maakunnallisen viranomaisvalvonnan auditointi ja yhdenmukaisuuden varmistaminen.

4. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1. Keskeiset ehdotukset

4.1.1. Eläinten hyvinvoinnin edistäminen

Muistion mukaan hyvinvoinnin edistäminen on jäänyt voimassa olevan lainsäädännön soveltamisessa merkitykseltään vähäisemmälle huomiolle kuin varsinainen eläinten suojelu tarpeettomalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä. Sivun 36 lause ”Eläinten pidosta ja käytöstä aiheutuu kuitenkin yleensä jonkinlaista haittaa eläinten hyvinvoinnille, eikä näitä haittoja ole aina mahdollista välttää.” Perusteluihin tulisi lisätä, että eläimet myös hyötyvät niiden pitämisestä ja hoitamisesta: tarkoituksenmukainen ravinto, suoja ympäristöolosuhteita vastaan, terveyden edistäminen esim. rokotuksin ja sairaiden eläinten hoito edistävät eläinyksilön hyvinvointia merkittävästi. Hyvinvointi ei myöskään täysin toteudu luonnonolosuhteissa elävillä eläimillä. Siellä hyvinvoinnin haittatekijät ovat toisenlaisia kuin tuotannossa olevilla, kuten loiset, loukkaantumiset, nälkiintyminen yms. Perustelutekstin lause voi antaa lähtökohtaisesti virheellisen yleiskuvan eläinten hyvinvoinnin tasosta kotieläintuotannossa, etenkin kun hyvinvoinnin tason arviointia ei ole Suomessa kattavasti tehty.

Lainsäädännön tarkoituksena on sekä edistää eläinten hyvinvointia että estää kärsimystä. Sen sijaan, että luonnostellulla uudella lainsäädännöllä edistettäisiin eläinten hyvinvointia arvioimalla hyvinvointia eläimistä mitattaville ominaisuuksilla, keskittyy lainsäädäntö asettamaan vaatimuksia olosuhteille ja pitopaikan rakenteille. Nykyisen esityksen perusteluissa on viitattu uudistuvaan EU:n Pellolta pöytään -strategiaan ja jätetty huomioimatta aiempi EU:n eläinten hyvinvointistrategia vuodelta 2012 jossa yhtenä perusasiana ovat eläimestä havainnoidut hyvinvoinnista kertovat indikaattorit, eivätkä niinkään eläinten olosuhteita ja käsittelyä koskevat vaatimukset.

Lakiesityksen perusteluissa tulisi korostaa eläinten hyvinvointitutkimuksen ja sen tuottaman tiedon merkitystä eläinten kokemasta hyvinvoinnista. Ehdotamme, että tuotantoeläinten hyvinvoinnin nykytilan arvioinnissa huomioidaan EU:n eläinten hyvinvointistrategia ja sen toteutuminen Suomessa sekä elinkeinon omat vapaaehtoiset toimet oikean kokonaiskuvan esille saamiseksi. EU:n eläinten hyvinvointistrategian perusteella meillä on ryhdytty elintarviketeollisuuden ja tuottajien yhteistyönä sekä ETT:n koordinoimana vapaaehtoisiin toimenpiteisiin tuotantoeläinten hyvinvoinnin edistämiseksi jo vuodesta 2010. Elinkeinon hyvinvoinnin edistämistoimien pohjana ovat olleet juuri ne toimet, joita Euroopan komissio ehdotti hyvinvointistrategiassaan 2012: hyvinvoinnin arviointi eläimestä sekä tutkimustiedon hyödyntäminen eläinten tarpeista ja hyvinvoinnin edellytyksistä sekä eläimiä hoitavien tahojen koulutus.

Eläimen havainnoinnin perusteella arvioitavaa eläinten hyvinvointia (ns. eläinperäiset mittarit) ei toistaiseksi oteta kattavasti huomioon lain tosiasiallisessa sisällössä, mikä vaikeuttaa lain tarkoituksen toteutumista ja voi pahimmillaan johtaa lain tarkoituksen vastaisiin päätöksiin. Eläimen toteutunut hyvinvointi on nostettava lain perusteluissa selkeästi erilaisten normien täyttämisen edelle lain nojalla tehtäviä päätöksiä annettaessa. Lain lisäperusteena olevaa eläinten kunnioittamista on syytä pitää lähinnä yleisenä suuntaviivana, koska sen tulkinta voi vaihdella huomattavasti eikä sitä ole määritelty lakiesityksessä.

Liha-alan yritykset ja meijerit ovat sisällyttäneet omiin laatuvaatimuksiinsa eläinlääkärin tekemää sikojen ja nautojen hyvinvoinnin arviointia, sekä tämän että muun hyvinvointiin liittyvän tiedon keruuta sähköisiin terveydenhuollon järjestelmiin. Lisäksi broilerin- ja kalkkunantuotannosta tilastoidaan ETT:n toimesta teurastamoiden tietojärjestelmiin kerättävää muutakin kuin direktiivin edellyttämää hyvinvointitietoa. Sikasektorilla seurataan osana kansallista laatujärjestelmää myös ns. vastuullisen tuotannon mittareita Sikavan tietojärjestelmän avulla. Lisäksi Sikavaan on kehitetty tuotantovaihekohtaiset hyvinvointi-indeksit yhteistyössä eurooppalaisten hyvinvointiasiantuntijoiden kanssa. Näiden tietojen avulla elinkeino pyrkii ohjaamaan tuotantoa siten, että eläinten hyvinvointia edistetään ja mahdolliset ongelmatilat pystytään tunnistamaan ajoissa ja ohjaamaan korjaavien toimenpiteiden piiriin. ETT on saanut ylläpitämilleen terveydenhuollon seurantajärjestelmille kolmannen osapuolen myöntämän ISO9001 -sertifioinnin. Sertifiointiin sisältyvä toiminta käsittää ” Naseva- ja Sikava- järjestelmien mukaiset kansalliset eläinten terveydenhuoltopalvelut, tuotantoeläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarviketurvallisuuden edistämiseksi”.

Liittyen eläimiä hoitavien henkilöiden pätevyysvaatimuksiin ja koulutukseen olisi hyvä mainita, että tuottajille, eläinlääkäreille ja sidosryhmille on elinkeinon toimesta järjestetty useita eläinten hyvinvointia ja sen arviointia koskevia täydennyskoulutuksia. Esimerkkinä tästä on Suomeen tehty EU-missio, jossa arvioitiin tuottajien saamaa koulutusta ja tietoja sikojen ja broilereiden hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Mission johtopäätelmissä todettiin, että Suomessa tuottajilla on varsin korkea tieto-taitotaso. Perusteluissa tulisi tuoda esille myös se, että tuotantoeläinten haltijoiden oma hyvinvointi ja toimeentulo on eläinten hyvinvoinnin edistämisen edellytys. Eläinten hyvinvoinnin on todettu vaarantuneen hyvin usein silloin, kun niiden haltijat ovat voineet huonosti. Eläinten toteutuva hyvinvointi vaihtelee käytännössä paljon erityisesti eläinten haltijoiden asenteiden ja osaamisen mukaan. Se voi olla joissakin minimivaatimukset täyttävissä oloissa selvästi huonompi kuin jotakin yksittäistä vaatimusta rikkovissa oloissa. Eläinten haltijoiden rajalliset resurssit pitäisi pystyä ohjaamaan eläinten hyvinvoinnin tosiasialliseen edistämiseen eikä erilaisten olosuhdemääräysten täyttämiseen.

Eläinten terveys ETT ry
PL 221, 60101 SEINÄJOKI
etunimi.sukunimi@ett.fi
www.ett.fi

Edellä mainittuja elinkeinon koordinoimia toimia tuotantoeläinten hyvinvoinnin edistämiseksi ei kuitenkaan tulisi lisätä lakiesitykseen vaan esitetyn eläinten hyvinvointilain tulee jatkossakin mahdollistaa elinkeinon omien hyvinvointitoimien kehittäminen laatujärjestelmien ja laatuohjelmien puitteissa.

4.1.4. Eläimen pitopaikka, hoito ja kohtelu

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan antamassa eläimen hyvinvoinnin määritelmässä eläimen sopeutuminen vallitseviin pito-olosuhteisiin ratkaisee pitopaikan sopivuuden eläimen pitoon. On hyvä, että eläinten pidon vähimmäisvaatimukset luetellaan ehdotetussa lainsäädännössä. Näiden vähimmäisvaatimusten täyttyminen ei kuitenkaan takaa eläimen hyvinvointia. Tämä tulisi tuoda esiin lainsäädännön perusteluissa. Elinkeinon omissa laatujärjestelmissä edellytetään näitä vähimmäisvaatimuksia korkeampaa eläinten hyvinvoinnin tasoa yhdellä tai useammalla hyvinvoinnin osa-alueella (olosuhteet, terveys, eläimille tehtävät toimenpiteet, tarkoituksenmukainen käyttäytyminen, ravinto), joita kansainvälisen tutkimuksen tuomilla indikaattoreilla voidaan seurata. Koska lakiesitys sisältää paljon viittauksia asioiden tarkemmasta säätelystä valtioneuvoston asetuksilla, on yksittäisiin esityksiin vaikea ottaa kantaa ennen asetusten sisältöön tutustumista.

4.1.5. Lainsäädännön perusteluissa mainitaan lisääntymisen rajoittaminen haitaksi eläinten hyvinvoinnille, koska eläimillä on lajityypillisesti tarve lisääntymiseen. Eläinjalostuspykälässä kuitenkin ehdotetaan säädettäväksi ”nisäkkäiden omistajan tai pitäjän velvollisuudesta estää pitämiensä eläinten hallitsematon lisääntyminen”. Hallitsemattoman lisääntymisen estäminen on hyvä tavoite, mutta ristiriidassa lainsäädännön perusteluiden kanssa. Tuotantoeläinten jalostusvalinta tapahtuu pääosin ulkomailla. Tuotantoeläinten jalostusohjelmissa on mukana laajamittaisesti eläinten hyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Eläinjalostuksen kansallisella säätelyllä voidaan siis käytännössä vaikuttaa vain Suomessa tapahtuvaan seura- ja harrastuseläinten jalostukseen.

4.1.13 Viranomaiset ja valvonta

Lakiesityksen mukaan viranomaisvalvonta voisi hyödyntää avustajaa tai asiantuntijaa tarkastuksilla ja tarkastusten käytännön tehtävissä. Avustajien ja asiantuntijoiden odotetaan lakiesityksellä tehostavan valvontaa ja varmistavan valvonnan laatua. Tällainen asiantuntijan hyödyntäminen on perusteltua silloin, kun tarkastuksen kohteena on sellainen eläintenpito, josta viranomaisella ei ole riittäväksi katsottavaa asiantuntemusta. Viranomaisen tulee tällöin myös huomioida asiantuntijan lausunnot päätöksen teossaan. Lakiesityksessä ehdotetaan pätevyysvaatimuksia eläintenpitäjille, mutta ei valvontaa suorittaville viranomaisille. Tehokkaan, laadukkaan ja yhdenmukaisen valvonnan perusteena on valvontaviranomaisten riittäväksi katsottava pätevyys valvonnan suorittamiseen.

ETT pitää hyvänä, että valvontaviranomaiselle ehdotetaan mahdollisuutta antaa toimijalle kehotus, jos havaittu rikkomus on vähäinen.

Lakiesityksellä pyritään lisäämään eläinsuojeluviranomaisten ja oikeuslaitoksen mahdollisuuksia puuttua lainsäädännön rikkomuksiin. Tämä ei varsinaisesti ole hyvinvoinnin edistämistä vaan eläinten pahoinvoinnin eli aiheutetun kivun, kärsimyksen ja tuskan estämistä tai poistamista. Valvontaresurssien lisäämisen lisäksi tulisi resursseja varata myös eläinten hyvinvoinnin edistämiseen eli esimerkiksi ennaltaehkäisevään tuotantoeläinten terveydenhuoltoon. Joillain yhteistoiminta-alueilla kuten Seinäjoella ollaan luopumassa kunnallisista terveydenhuoltoeläinlääkäreistä ja lisäämässä valvontaeläinlääkäreitä. Resurssit kohdentuvat tällöin pariin prosenttiin alueen tuotantoeläintiloista valvonnan toimenpiteitä käyttäen. Ennaltaehkäisevällä terveydenhuollolla edistettäisiin eläinten hyvinvointia 95 % tuotantoeläintiloista. Terveydenhuollon koordinoinnista huolehtii elinkeino (teurastamot, meijerit ja munapakkaamot) ETT:n kautta, mutta paikallisesti terveydenhuoltotyö tehdään

kunnaneläinlääkäreiden tai yksityisten eläinlääkäreiden toimesta. Terveydenhuoltoresurssi on huomioitava ehdotuksessa eläinlääkintähuoltolaiksi.

4.2.1.2 Vaikutukset kotitalouksiin

Lakiesityksellä ei annetta velvoitetta lisätä kotitalouksien mahdollisuuksia saada tietoa siitä, millaisissa olosuhteissa tuotantoeläimiä pidetään. Vaikutusten arvioinnissa kuitenkin kuvataan Eläinten hyvinvointimerkintä -hankkeen lopputuloksia. Kyseisen hankkeen loppuraportissa tuodaan esille elinkeinon ylläpitämien terveydenhuollon seuranta- ja laatujärjestelmien olemassaolo ja tunnustetaan niiden mahdollisuudet osaksi hyvinvointimerkintää. Lainsäädännön perusteluissa ja vaikutusten arvioinnissa tulisi käydä ilmi elinkeinon tekemät toimet lain päätarkoituksen eli eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi, jotta esityksen lukija saisi todenmukaisen kuvan tuotantoeläinsektorista Suomessa. Mahdollisen eläinten hyvinvointimerkin määrittelyitä tulisi muuttaa siten, että kaupallisena standardina pidettävien EU:n direktiivien tason ylittävä suomalainen tuotanto saataisiin kokonaisuudessaan hyvinvointimerkinnän piiriin huomioiden myös elinkeinon omien järjestelmien edellyttämät kansallisen lainsäädännön ylittävät toimet tuotantoeläinten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Mikäli eläintuotannolle asetetaan kansallisessa lainsäädännössä kovin tiukkoja vaatimuksia, nostaa tämä tuotteiden hintoja. Hintatietoisten kuluttajien valinnat ohjautuvat tällöin kohti edullisempia, alhaisemmalla eläintenhyvinvointitasolla tuotettuja tuontituotteita. Osittain kuluttajahintojen nousua tulisi kompensoida kehittämällä samanaikaisesti kannustavia tukijärjestelmiä edistämään eläimiä kunnioittavia ja niiden hyvinvointia edistäviä tuotantomenetelmiä.

Suomessa tulee olla saatavilla neutraalin tahon tuottamaa tietoa eläinten hyvinvoinnin eroista kotimaisten ja vientituotteiden välillä.

7. Säännöskohtaiset huomiot

1 § ETT pitää hyvänä, että ehdotetulla lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojata eläintä hyvinvointia haittaavilta tekijöiltä sekä lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua. Nämä ovat hyviä ja kannatettavia tavoitteita.

Lainsäädännön soveltamisessa ja tulkinnassa tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, ettei eläinten hyvinvoinnin edistäminen toteudu pelkästään olosuhdenormien määrittelyllä. Hyvinvoinnin tason arvioinnissa tulisi hyödyntää tieteellisen hyvinvointitutkimuksen esille tuomia eläimistä katsottavia mittareita.

5 § Lainsäädännön määritelmiin tulisi lisätä laissa tarkoitetun eläimen hyvinvoinnin määritelmä lainsäädännön tarkoituksen selkeyttämiseksi. Myös tilapäinen pitopaikka tulisi määritellä tarkemmin.

12–13 § Säädökset eläinten kohtelusta ovat hyviä sellaisenaan. Eläinten kokemaa kohtelua voidaan arvioida määrittelemällä eläimen reaktiota ihmistä kohtaan. Tämä arviointi sisältyy mm. Sikaloiden terveysluokitusrekisteri Sikavan terveydenhuoltokäyntiin, joka tehdään sikaloihin useamman kerran vuodessa.

15 § Eläimille tehtävät toimenpiteet. Pykälän perusteluissa todetaan mm. injektion aiheuttavan kipua. Pykälän tulisi mahdollistaa rokote- ja lääkitysinjektioiden antaminen. Selkeyden vuoksi pykälän 1 mom ehdotetaan muutettavaksi seuraavanlaisesti: ”Leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide saadaan tehdä eläimelle vain, jos se on eläimen tai eläinryhmän hyvinvoinnin kannalta perusteltua.” Pykälän 2 mom toinen kohta rajaa poikkeuksen vain muun lainsäädännön edellyttämiin näytteenottoihin. Pykälässä tulisi mahdollistaa myös elinkeinon ohjeistamien vapaaehtoisten tautivastustusohjelmien mukaisten näytteiden ottaminen esim. tuontikaranteeneissa. Pykälän 2 mom toinen kohta ehdotetaan muutettavaksi: ”~~muussa lainsäädännössä edellytettävien~~ veri- ja kudosnäytteiden ottaminen eläimestä”;.

On huomioitava, että Suomi on EU:n ainoa maa Ruotsin lisäksi, joka on ko. pykälällä kieltänyt sikojen hännäntypistämisen direktiivin mukaisesti. Hännänpurennan mahdollisimman vähäinen esiintyminen typistämättömillä sioilla on mahdollista vain huolehtimalla sikojen olosuhteista ja hyvinvoinnista.

16 § On tärkeää, että jatkossakin asiansa osaava eläinten pitäjä tai hoitaja voi suorittaa lainsäädännön salliman toimenpiteen, kuten karjuporsaiden kirurgisen kastraation lainsäädännön mahdollisesti edellyttämän kivunlievityksen avulla.

18 § Pykälän sisältöön ei ole huomautettavaa. Selkeyden vuoksi toisen kohdan sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, ettei jää käsitystä, että sähköpiiskan asianmukainen käyttö olisi kiellettyä. Seuraava lause ”sähköpannat ja muut eläimeen kiinnitettävät ja eläimelle sähköiskun antavat laitteet…” ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti: ”sähköpannat ja muut eläimeen kiinnitettävät sähköiskun antavat laitteet”.

20 § Pykälässä säädetään eläimen puhtaudesta huolehtimisesta. Perusteluissa todetaan, että eläimen likaisuus saattaa aiheuttaa eläimelle kärsimystä ja johtaa eläimen sairastumiseen. Tuotantoeläinten osalta eläimen puhtaudesta huolehtiminen painottuu eläinten pitopaikan puhtaudesta huolehtimiseen. Myös se, mistä lika on peräisin, vaikuttaa lian vaikutuksiin eläinten hyvinvoinnille – vrt. lantainen karsina versus sateessa kuraantunut jaloittelutarha. Eläinten hyvinvointia edistävissä kestokuivikepihatoissa on mahdollista, että eläin käy makuulle lajitoverin juuri päästämän lantakasan päälle. Tällöin eläin likaantuu hetkellisesti, mutta tällainen likaantuminen ei heikennä eläimen hyvinvointia. Tuotantoeläinten pitäjällä on eläinlajista riippuen hyvin vaihtelevat edellytykset puhdistaa eläimiä. Sikojen luontaiseen käyttäytymiseen kuuluu rypeminen silloin, kun ympäristön lämpötila on kesähelteiden aikaan korkea. Tällöin voi olla mahdotonta estää sikoja viilentämästä itseään karsinan lantaisessa osassa, vaikka niillä olisi puhdas makuupaikka tarjolla. Älykkäänä eläimenä siat osaavat myös kastella karsinansa juomalaitteiden avulla ja märässä karsinassa ollessaan rypevät itsensä likaisiksi helteiden aikaan

21 § Ehdotukseen sisällytetty jatkuvan vedensaannin edellytys kaikille eläinlajeille on ehdotuksen mukaisena hyväksyttävä. Vastasyntynyt tai -kuoriutunut eläin on määriteltävä tarkemmin. Emänsä kanssa pidettävä vastasyntynyt eläin saa tarvitsemansa nesteen emän maidosta. ETT ehdottaa, että vastasyntynyt porsas määriteltäisiin esimerkiksi alle kahden viikon ikäiseksi.

Nautojen suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 §:ään ehdotetaan lisättäväksi kohta, jossa jatkuvasta vedensaannista voidaan poiketa silloin, kun nautoja joudutaan eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi jakamaan tavanomaista pienempiin karsinoihin. Tällainen tilanne voi aiheutua tarttuvien tautien leviämisen ehkäisemisestä tai emolehmien ryhmittelystä poikima-aikaan. Tällöinkin pienempään karsinaan tai tilaan eristetyille naudoille tulee tarjota juomavettä vähintään kahdesti päivässä. Jatkuvaa vedensaantia ei tulisi edellyttää nautojen jaloittelualueilla, jotka ovat käytössä vain osan vuorokautta ja joissa vesi jäätyy sääolosuhteiden vuoksi.

23 § Lakiesityksen 23 §:n sisältö on hyvä. On kuitenkin huomattava, että eläimen palauttaminen laumaan sairaskarsinasta voi heikentää eläimen hyvinvointia huomattavasti. Edellä mainitusta syystä eläinten sairaskarsinaan siirron tarve on harkittava tapauskohtaisesti ja harkinnassa huomioitava, onko eläin mahdollista palauttaa takaisin omaan karsinaan, jotta sairaskarsinatilaa vapautuisi sitä tarvitsevalle.

25 § Toivottavaa on, että tuotantoeläinten osalta eläinjalostusta säätelevä pykälä perusteluineen mahdollistaa mm. Belgian Blue -rotuisten jalostuseläinten Suomeen tuonnin kieltämisen sekä niiden jalostamisen kieltämisen Suomessa. ETT jäsenyrityksineen on ottanut aiheeseen kantaa vapaaehtoisesti jo ennen lakiesitystä. Tältä osin ETT pitää hyvänä muotoiltua esitystä.

32 § Pykälän vaatimus kirjanpidosta sisältyy elinkeinon omiin laatujärjestelmiin. Terveydenhuollon seurantajärjestelmät mahdollistavat ja sikojen osalta edellyttävät, että kirjanpito on tallennettu sähköiseen muotoon. Lääkitysmääriä ja hoidon syitä seurataan eläinterveydenhuollossa säännöllisesti ja muutoksiin reagoidaan painottamalla terveydenhuollon toimenpiteitä. Pykälän muotoiluun ei ole huomautettavaa.

33 § Pykälän 4 momentti tulisi tarkentaa muotoon ”Jos koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän jatkuva toiminta on välttämätön eläinten hyvinvoinnille, laitteistossa on oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa”. Usein koneellisestikin toteutettu ilmanvaihto alkaa laitteiston toimintahäiriön aikana toimia ns. painovoimaisesti, jolloin eläinten hyvinvointi ei ole riippuvainen laitteiston jatkuvasta toiminnasta.

37 § Pysyvän pitopaikan vaatimuksia on täydennetty aiempaan verrattuna merkittävästi. Eläinlajikohtaisesti tullaan pykälän sisällöstä säätämään valtioneuvoston asetuksin. Pykälän 3 momentissa säädetään uutena säädöksenä, että ryhmässä pidettävän eläimen olisi voitava tarvittaessa väistää toista eläintä. Se, mitä tällä tarkoitetaan tilavaatimuksissa tms., jää tässä vaiheessa epäselväksi. Laumaeläimillä hyvin toimiva laumahierarkia vähentää piiloutumiseen ja väistämiseen tarvittavaa tilaa. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sopivasta lepopaikasta. Momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että lepopaikalle asetettavat vaatimukset vaihtelisivat eläinlajeittain. Perusteluissa on esitetty, että nisäkkään lepopaikan tulisi yleensä olla pehmeä. Tämän vaatimuksen toteuttaminen osassa nykymuotoisista tuotantorakennuksista on hyvin hankalaa. Sioilla kiinteänä lattiana pidetään alempiasteisen säädöksen mukaan myös viemäröityä lattiaa. Tällaiselle lattialle ei voida kasata kuivikkeita niin paljon, että lepopaikan pehmeys voidaan taata. Ulkotarhojen maapohja ei myöskään ole usein kovin pehmeä. ETT ehdottaa, että lepoalueen pehmeyden vaatimusta lievennetään perusteluissa.

Lintujen osalta sopivaksi lepopaikaksi ehdotetaan perusteluissa mm. sopivalle korkeudelle sijoitettuja orsia. Orret sopivat varmasti ihan hyvin tietynlaisten lintujen pitoon, kuten munivien *gallus gallus* -lajin linnuille. Painaville kalkkunoille tai tuotantopolven broilereille ei tule vaatia orsia tämän lain alempiasteisessa säätelyssä. Myöskään esimerkiksi räpyläjalkaisilla vesilinnuilla kuten ankoilla ja hanhilla ei ole tarvetta orsille. ETT toivoo, että sopivan lepopaikan perusteluita täsmennettäisiin tai ehdotus orsien olemassaolosta linnuilla poistettaisiin, vaikka orsista alempiasteisessa säätelyssä muniville kanoille säädettäisiinkin.

ETT pitää hyvänä, että parsinavetoita ei kategorisesti kielletä vaan ne poistuvat käytöstä lypsykarjatalouden rakennemuutoksen myötä. Hyvin hoidettu parsinavetta, josta eläimet pääsevät ulos jaloittelemaan, on eläinten hyvinvoinnin kannalta asianmukainen vaihtovaihtoehto.

Vapaaparsi- eli ns combinavettojen asema tulisi määritellä lain perusteluissa tai asetuksessa. Kyseisellä navettatyypillä tarkoitetaan makuuparsinavettaa, jossa eläimet pidetään makuuparsissa esimerkiksi eläimen takaa kulkevan poikittaisen ketjun tai vaijerin avulla. Eläimet käyvät kuitenkin lypsyllä erillisellä lypsyasemalla pihattonavetan tapaan kahdesti päivässä. Investointitukien myöntäminen vain pihatoille on hyvä kannustin parsinavetoista luopumiseen.

Porsitushäkkien osalta olisi selvennettävä, voidaanko yksittäinen porsitushäkki uusia sen rikkoutuessa. Pykälän perusteluissa todetaan että ”uusien porsitushäkkien rakentamisen ja käyttöönoton kielto koskisi uusien sikaloiden lisäksi myös lain voimaan tullessa toiminnassa olevia sikaloita. On huomattava, että säännös ei estäisi lain voimaan tullessa käytössä olleiden porsitushäkkien käyttöä niiden käyttöiän loppuun saakka.” Parsinavetoiden osalta sallitaan peruskorjaukset, kunhan parsipaikkoja ei samassa yhteydessä lisätä. ETT ehdottaa, että porsitusosastojen osalta tilanne olisi vastaava kuin parsinavetoissa, koska häkillinen porsituskarsina ei sovellu vapaaporsituskarsinaksi, vaikka siitä loppuun kulunut häkki poistettaisiin. Yksittäiset loppuun kuluneet porsitushäkit tulisi voida korvata uusilla häkeillä, kunnes osaston remontti täyttää peruskorjauksen kriteerit.

Peruskorjaus tulisi määritellä vähintäänkin lakiesityksen perusteluissa. Aiemmin joissain yhteyksissä peruskorjaukseksi on luettu rakennusluvan vaativan tason remontointi.

71 § Ruokaviraston tehtäviin ehdotetaan lisättäväksi seuraava tehtävä: varmistaa valvonnan yhdenmukaisuuden, auditoi maakunnissa tehtävää valvontaa, antaa lausuntoja ja ohjeistusta lainsäädännön tulkinnasta paikallisviranomaisille. Ruokaviraston läsnäolo-oikeudesta tarkastuksilla on ehdotettu 81 §:ssä.

76 § Pykälä ehdotetaan muotoiltavaksi seuraavanlaisesti: Valvontaviranomaisen on järjestettävä eläinten hyvinvointimääräysten noudattamisen valvonta niin, että se on **yhdenmukaista**, laadukasta ja tehokasta. **Näiden toteutuminen on varmistettava auditoinnein.** Valvontaviranomaisilla on velvollisuus neuvoin pyrkiä edistämään eläinten hyvinvointia.

82 § Pykälässä esitetään viranomaisen oikeutta käyttää avustajaa tai asiantuntijaa. Samassa yhteydessä voitaisiin korostaa myös eläintenpitäjän oikeutta käyttää valvontatilanteessa vastaavanlaista asiantuntijaa tai avustajaa.

88 § Ehdotuksessa säädettäisiin uutena myös tiettyjen viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuudesta tilanteessa, jossa he havaitsevat avun tarpeessa olevia eläimiä. Eläinsuojeluongelmat pahenevat oleellisesti, jos rehutoimitukset, sähkönjakelu tai vedensaanti katkeavat tuotantotilan taloudellisen ahdingon vuoksi. Olisi tarkoituksenmukaista, että ilmoitusvelvollisten joukkoon lisättäisiin näissä tapauksissa rehun-, sähkön- ja vedentoimittajat. Näiden tulisi tehdä aina ilmoitus alueen eläinsuojeluvalvonnasta vastaavalle eläinlääkärille, mikäli toimitukset tilalle keskeytetään. Ehdotamme myös, että edellytyksenä sille, että valvontaviranomainen voi valtion välirahoituksella hankkia eläimille rehua, vettä ja muuta eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämätöntä, tulisi olla kirjallinen selvitys/arvio siitä, että tila pystyy jatkamaan toimintaansa tai selkeä aikataulutettu suunnitelma tuotannon hallitusta alas ajamisesta eläinten hyvinvointia heikentämättä. Tällöin olisi mahdollista toimia ajoissa, ennen kuin seuraukset olisivat kohtalokkaita eläinten hyvinvoinnin kannalta.

112 §. Pykälässä säädetään muutoksenhausta valvontaviranomaisen päätökseen. Muutoksenhaku hallintolain mukaan on tähän asti keskittynyt pääasiassa päätöksen muotoseikkoihin. Hallintopäätöksen ja sen pohjana olevien lainsäädännön tulkintojen muutoksenhakuun tarvittaisiin oma oikaisuelin.

Eläinten pitäjän oikeusturvan ja valvonnan yhdenmukaisuuden varmistamiseksi lakiehdotukseen tulee lisätä säädös monijäsenisen eläinten hyvinvointilautakunnan nimeämisestä. Lautakunnassa tulisi käsitellä valvonnan tulkinnoissa ilmenneitä eroavaisuuksia. Lautakunnan tulisi antaa näistä ristiriitaisuuksista suosituksia valvonnan yhdenmukaisuuden edistämiseksi. Lautakunta antaisi myös valvontaeläinlääkäreille ja muille viranomaisille ammatillista ja valtakunnallista tukea päätösten ja tulkintojen tueksi. Valvontaa suorittavien viranomaisten ja muiden eläinten hoidon ammattilaisten vuoropuhelua tulee lisätä vastakkainasettelun välttämiseksi.

Eläinsuojelutyön ja eläinten hyvinvoinnin edistämisen kannalta olisi tärkeää, että valvonnan ja tulkintojen linjausten tukena olisi laaja asiantuntemus kunkin eläinlajin tarpeista ja käytännön kokemusta eläinten hoidosta sekä myös tutkijoita, jotka ovat perehtyneet eläinten hyvinvoinnin arviointiin ja käyttäytymistarpeisiin.

Eläinten hyvinvoinnin edistäminen tarvitsee yhteistyötä eri sidosryhmien välillä. Eläintenpitäjän oma hyvinvointi ja taloudellinen toimeentulo tulee turvata, jotta hän voi maksimoida eläinten hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja parantamiseen tähtäävät toimenpiteet. Eläinsuojelurikoksista ja rikkomuksista tulee seurata oikeudenmukainen rangaistus, mutta eläinten hyvinvoinnin kannalta on tärkeintä saada asiat paremmaksi ja mahdolliset puutteet korjattua.

Eläinten terveys ETT ry
PL 221, 60101 SEINÄJOKI
etunimi.sukunimi@ett.fi
www.ett.fi

28.11.2022

121 § Pykälän neljännen momentin määrittelyissä hiehoksi on määritelty yli 8 kk:n ikäinen nauta ja vasikaksi alle 6 kk:n ikäinen nauta. Määrittelyissä on harmaa alue 6–8 kuukauden ikäisten naaraspuolisten nautojen määrittelyssä. Tämä ikävaihe tulisi täsmentää määrittelyyn.

Eläinten terveys ETT ry toivoo, että lausunnossa esitetyt kannanotot huomioidaan lakiehdotuksen käsittelyssä.

Kunnioittaen,

Ina Toppari
Toiminnanjohtaja, Eläinten terveys ETT ry

Eläinten terveys ETT ry
PL 221, 60101 SEINÄJOKI

etunimi.sukunimi@ett.fi
www.ett.fi